

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2024-4-12>

УДК 343.35(477)

JEL H83

Г. В. Капленко

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та публічного управління Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів
e-mail: haliakapl@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1651-7904>

О. Б. Микита

аспірант кафедри економіки та публічного управління Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів
e-mail: ostapmyk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-9934-3889>

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ДИСКУРС

Проаналізовано теоретичні підходи до розуміння сутності антикорупційної політики. Аргументовано відсутність єдиної думки науковців щодо існування та виникнення феномена корупції. Виокремлено наукові напрями дослідження цього явища (аналіз корупції як суспільного явища, вивчення ефективності антикорупційних інституцій, оцінювання правового регулювання антикорупційної діяльності та порівняльний аналіз міжнародного досвіду в боротьбі з корупцією). На основі аналізу наукової літератури узагальнено теоретичні підходи до розуміння сутності поняття «корупція». Виділено інституційний, економічний, соціально-психологічний підхід. Поглиблено теоретичні засади дослідження антикорупційної політики через уточнення визначення цієї дефініції як сукупності заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та протидію корупції в усіх сферах суспільного життя. Для посилення дієвості антикорупційної політики наголошено на необхідності реалізації інтегрованого підходу, який охоплює інституційні, економічні та соціально-психологічні заходи. Особливу увагу слід приділяти реформуванню критично важливих секторів, таких як оборона, фінанси та державні закупівлі, де зберігається високий рівень корупційних ризиків. Незалежний аудит, цифровізація процесів і посилення громадського контролю є ефективними засобами зниження корупції в цих сферах.

Ключові слова: корупція, органи державної влади, публічне управління, корупційні ризики, оборонний сектор, економіка, війна, антикорупційна політика.

Kaplenko H. V., Mykyta O. B. ANTI-CORRUPTION POLICY IN PUBLIC AUTHORITIES IN UKRAINE: A THEORETICAL DISCOURSE

The fight against corruption is important for national security in several respects: a) efficient and rational use of resources in times of war; b) strengthening the country's defense capability; c) Ukraine's European integration aspirations, and therefore, a growing scientific interest in understanding the nature of anti-corruption policy in public authorities and substantiating possible anti-corruption initiatives in Ukraine. The article aims to study scientific approaches to understanding the nature of anti-corruption policy and to substantiate the ways to increase its effectiveness. The authors analyze theoretical approaches to understanding the nature of "anti-corruption policy". The absence of a unified opinion of scientists on the existence and emergence of the phenomenon of "corruption" is emphasized. The areas of scientific research on this phenomenon are outlined (analysis of corruption as a social phenomenon, study of the effectiveness of anti-corruption institutions, assessment of legal regulation of anti-corruption activities, and comparative analysis of international experience in the fight against corruption). Based on the analysis of scientific literature, the authors summarize theoretical approaches to understanding the nature of "corruption". The following approaches are highlighted: institutional, economic, social, and psychological. The theoretical foundations of the study of anti-corruption policy are deepened by clarifying this definition (as a set of measures aimed at preventing, detecting, and combating corruption in all spheres of public life). In order to increase the effectiveness of anti-corruption policy, the article emphasizes the need to implement an integrated approach that includes institutional, economic, and socio-psychological measures. Particular attention should be paid to reforming critical sectors such as defence, finance, and public procurement, where the risks of corruption remains high. Independent audits, digitalization of processes, and strengthening of public oversight are effective means of reducing corruption in these areas. The article argues that effective counteraction to corruption in society is impossible without ensuring real transparency and information openness of the authorities. The activities of government agencies and their officials should be made as transparent and understandable as possible for the citizens of Ukraine.

Keywords: corruption, public authorities, public administration, corruption risks, defense sector, economy, war, anti-corruption policy.

Постановка проблеми. Доводиться констатувати, що проблема корупції в органах державної влади характерна для багатьох країн світу, і Україна не є винятком. За своєю ідеологією корупція як явище негативно впливає на економіку та соціум країни, підриває її міжнародний імідж тощо. Для України порушена проблематика має особливе значення ще й через те, що з 2014 р. країна перебуває у війні з росією, а це нові виклики та ризики не лише для системи публічного управління, але і для багатьох інших сфер. Особливо боротьба з корупцією є критично важливою для національної безпеки. Чому? Бо це не лише про ефективне й раціональне використання / залучення ресурсів (і не лише фінансових), але і зміцнення обороноздатності країни. Корупційні ризики, які, на жаль, як показує практика, трапляються у військовій сфері, підривають довіру та загрожують безпеці України. Інший ракурс проблеми – євроінтеграційні прагнення України. Боротьба з корупцією є ключовою вимогою міжнародних партнерів і запорукою вступу нашої країни до ЄС. Справедливості заради слід зазначити: попри низку наявних антикорупційних інституцій, які було створено за останні десятиріччя в Україні (ідеться про НАБУ, САП, НАЗК), корупція так і не була подолана і надалі залишається негативним явищем у суспільстві. З огляду на зазначене, а також ураховуючи поглиблення кризових явищ у системі публічного управління, посилюється науковий інтерес до розуміння сутності антикорупційної політики в органах державної влади та обґрунтування можливих антикорупційних ініціатив в Україні.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження антикорупційної політики характеризуються тяглістю в часі та є предметом наукових пошуків як

вітчизняних (В. Горбулін [1], О. Власюк [2], О. Резнікова [3], Л. Антонова [4] і ін.), так і зарубіжних учених та інституцій [5]. Наприклад, у сучасній науковій літературі можна виділити декілька напрямів за цією проблематикою: аналіз корупції як суспільного явища, вивчення ефективності антикорупційних інституцій, оцінювання правового регулювання антикорупційної діяльності та порівняльний аналіз міжнародного досвіду в боротьбі з корупцією. Наукова думка демонструє широку палітру підходів до розуміння корупції та боротьби з нею, але більшість досліджень погоджуються на тому, що без зміцнення інституційної спроможності та політичної волі антикорупційна політика України залишатиметься малоефективною. Зважаючи на зазначене вище, а також на нову реальність, обумовлену наслідками російсько-української війни, проблематика боротьби з корупцією в органах державної влади і надалі залишається пріоритетною для обговорення в науково-експертному середовищі, позаяк її подолання є запорукою відновлення України та умовою сталого поступу й реалізації євроінтеграційних прагнень.

Метою статті є дослідження наукових підходів до розуміння сутності антикорупційної політики та обґрунтування напрямів посилення її дієвості.

Основні результати дослідження. Обґрунтування сутності поняття «антикорупційна політика» потребує акцентування уваги насамперед на таких поняттях, як «корупція», «корупційні ризики» тощо. Аналіз літературних джерел дає підстави стверджувати, що є різні теоретичні підходи до розгляду корупції як суспільного явища, зокрема інституційний, економічний та соціально-психологічний [8-9].

Таблиця 1

Теоретичні підходи до розуміння сутності поняття «корупція»: основні аспекти та засоби

Підхід	Основні аспекти	Цілі / Засоби
Інституційний підхід	Розглядає корупцію як результат слабкості інституцій та недосконалості правової системи	Формування ефективних антикорупційних інституцій: антикорупційні агентства, спеціалізовані суди, органи контролю
Економічний підхід	Корупція виникає через економічні стимули та можливості для зловживань владою	Аналіз економічних факторів: рівень доходів, податкове навантаження, регуляторні бар'єри; створення економічних умов, що зменшують можливості для корупції
Соціально-психологічний підхід	Акцент на соціальних і психологічних чинниках: рівень довіри до державних інституцій, соціальні норми, індивідуальні моральні установки	Зміцнення довіри до інституцій, популяризація етичних цінностей і норм, виховання культури нетерпимості до корупції

Джерело: складено авторами на основі [8-9].

Відповідно до інституційного підходу, корупція процвітає там, де є прогалини в законодавстві, недостатній контроль за виконанням законів і слабка підзвітність державних службовців. Створення антикорупційних агентств і спеціалізованих органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), мають на меті розслідування корупційних злочинів і притягнення винних до відповідальності. Ці агентства повинні бути незалежними від політичного впливу та мати достатні ресурси для ефективної роботи. Важливим елементом є створення спеціалізованих антикорупційних судів, які мають

розглядати справи, пов'язані з корупцією. Це забезпечує швидке та справедливе правосуддя, а також підвищує довіру громадян до судової системи. Удосконалення законодавства є ключовим аспектом інституційного підходу. Це передбачає прийняття законів, що підвищують прозорість державних процесів, зменшують можливості для корупції та посилюють відповідальність за корупційні дії.

Економічний підхід розглядає корупцію як результат економічних стимулів і можливостей для зловживання владою. Згідно з цим підходом, корупція виникає там, де є економічні вигоди від корупційних

дій та недостатні ризики покарання. Основна увага приділяється аналізу економічних факторів, що впливають на рівень корупції, та розробленню заходів для зменшення цих факторів. Низькі доходи державних службовців можуть стимулювати їх до участі в корупційних схемах. Підвищення заробітної плати та створення конкурентоспроможних умов праці можуть зменшити економічні стимули для корупції. Високі податки та складні податкові системи можуть створювати можливості для корупції, оскільки підприємці можуть намагатися уникнути податкових зобов'язань через хабарі. Спрощення податкової системи та зниження податкового навантаження можуть зменшити ці можливості. Вищий рівень економічної свободи, що передбачає захист прав власності, відкритість ринків і конкурентоспроможність, може сприяти зменшенню корупції. Економічна свобода зменшує можливості для зловживання владою та підвищує прозорість економічних процесів. Однак важливим елементом є створення системи, де ризики покарання за корупційні дії перевищують можливі вигоди. Це передбачає посилення контролю, підвищення ефективності правоохоронних органів і забезпечення невідворотності покарання.

Щодо соціально-психологічного підходу до антикорупційної політики, то він розглядає корупцію як явище, що виникає під впливом соціальних і психологічних чинників. Цей підхід акцентує увагу на тому, як соціальні норми, цінності та індивідуальні моральні установки впливають на поведінку людей та схильність їх до корупційних дій, і дає змогу зрозуміти, як соціальні та психологічні чинники впливають на поведінку людей. Соціальні норми та цінності відіграють важливу роль у формуванні поведінки людей. У суспільствах, де корупція вважається неприйнятною, рівень корупції зазвичай нижчий. Важливо формувати антикорупційні цінності через освіту, медіа та громадські ініціативи. Високий рівень довіри до державних інституцій знижує імовірність корупційних дій. Коли громадяни довіряють уряду та вірять у справедливість правової системи, вони менш схильні до участі в корупційних схемах. Підвищення рівня соціальної відповідальності серед громадян сприяє зниженню корупції. Коли люди відчують відповідальність за добробут суспільства та активно беруть участь у громадському житті, вони менш схильні до корупційних дій.

Антикорупційна політика – це сукупність заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та протидію корупції в усіх сферах суспільного життя. Вона є складовою державної політики та спрямована на забезпечення прозорості, доброчесності та підзвітності органів державної влади, бізнесу та суспільства, подолання корупційних проявів.

Антикорупційна політика розглядається як системний процес, що передбачає ухвалення законів, стратегій, концепцій та програм, що охоплюють різні аспекти боротьби з корупцією. Особливу увагу в межах антикорупційної політики приділяють запровадженню превентивних заходів, спрямованих на мінімізацію корупційних ризиків. Це передбачає створення умов, які унеможливають корупційні дії

(наприклад, через запровадження прозорих тендерних процедур, автоматизованих систем контролю, декларування доходів і витрат посадових осіб). Водночас антикорупційна політика передбачає застосування каральних заходів, таких як притягнення до відповідальності осіб, причетних до корупційних дій. Корупцію трактують як соціальне, економічне та моральне явище, що порушує довіру до держави, а антикорупційна політика покликана створити механізми для її мінімізації [10].

Проаналізувати рівень корупції в Україні можна через індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI), що дає змогу оцінити загальні тенденції та ефективність антикорупційної політики. Індекс сприйняття корупції було запроваджено міжнародною організацією Transparency International у 1995 р. CPI базується на аналізі 13 незалежних досліджень, проведених авторитетними міжнародними організаціями та дослідницькими центрами. Методологія CPI отримала підтвердження Єврокомісії як надійний статистичний інструмент, що дає змогу об'єктивно оцінювати рівень корупції в державному секторі. Оцінка в діапазоні від 0 до 100 балів відображає ступінь сприйняття корупції: мінімальна оцінка (0 балів) свідчить про повну корумпованість держави, максимальна (100 балів) – про її майже повну відсутність [11].

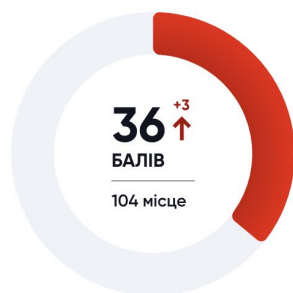
Наприклад, за даними CPI на 2023 р., Україна продемонструвала позитивну динаміку в боротьбі з корупцією, отримавши 36 балів зі 100 можливих. Це дало їй змогу посісти 104 місце серед 180 країн світу. Такий самий результат мають Алжир, Бразилія та Сербія. Серед сусідніх держав показники України значно перевищують оцінку росії, яка з 26 балами перебуває на 141 місці рейтингу. Білорусь також показала негативну динаміку, втративши 2 бали, однак залишається попереду України.

За десять років, із часів Революції Гідності та початку масштабних реформ, Україна загалом покращила свій показник в індексі сприйняття корупції на 11 балів (рис. 2). Зростання показника нашої країни в цьому рейтингу у 2023 р., під час повномасштабної війни, стало можливим завдяки активній діяльності антикорупційних і державних органів [11].

Розглядаючи показники західних сусідів, варто зазначити, що оцінка Румунії залишається стабільною на рівні 46 балів (63 місце), тоді як Польща знизилася свій рейтинг на 1 бал і посідає 47 місце з 54 балами, залишаючись однією з лідерок серед найближчих до України країн. Серед світових лідерів CPI 2023 р. – Данія з 90 балами, Фінляндія з 87 балами, Нова Зеландія з 85 балами та Норвегія з 84 балами. На іншому полюсі розташовані найбільш корумповані країни: Сомалі (11 балів), Південний Судан і Сирія (по 13 балів), до яких цьогоріч приєдналася Венесуела [11].

Антикорупційна політика в Україні має позитивні результати, однак рівень корупції залишається високим порівняно з багатьма західними країнами. CPI слугує важливим індикатором для аналізу ефективності антикорупційних заходів та є важливим елементом для визначення подальших кроків у цій сфері.

Україна

#CPI2023

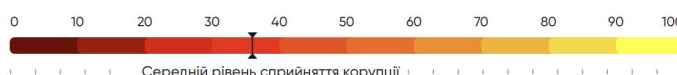

Рис. 1. Середній рівень сприйняття корупції

Джерело: [11].

Рис. 2. Динаміка рівня сприйняття корупції за 2013-2023 рр.

Джерело: [11].

У сучасних умовах корупція є не лише правовою та соціальною проблемою, а й суттєвим фактором національної безпеки. Це питання є предметом багатьох досліджень, зокрема в межах проєкту «Аналіз загроз національній безпеці у сфері внутрішньої політики», який мав на меті визначити головні ризики, що стоять перед державою через дестабілізаційний вплив корупції. У проєкті взяли участь експерти з дослідницьких, освітніх і громадських організацій та науковці з різних регіонів України. У межах проєкту було проведено експертне опитування, в якому взяли участь працівники аналітичного центру та близько 50 зовнішніх експертів. Опитування мало на меті виокремити та проаналізувати основні загрози, спричинені корупцією, які впливають на стабільність державних інституцій та внутрішню безпеку України.

Можна виділити три основні напрями визначення дестабілізаційного впливу корупції:

- підрив обороноздатності та економічної стійкості України. Корупційні діяння послаблюють здатність держави протистояти зовнішнім загрозам, позбавляючи ресурсів, що могли б бути спрямовані на підвищення обороноздатності. Також корупція сприяє зростанню бідності, що послаблює економічну базу держави;
- перешкоди реформам та якісній трансформації держави. Корупція ускладнює проведення необхідних реформ і перешкоджає побудові оновленої державно-політичної системи після війни, що позбавляє Україну шансу на якісні зміни;
- порушення прав і свобод громадян та внутрішньополітична дестабілізація. Корупційні скандали призводять до зниження довіри громадян до

влади, що спричиняє внутрішню нестабільність, а також підвищує рівень незадоволення в суспільстві [12].

Результати дослідження доводять, що боротьба з корупцією є необхідною умовою для забезпечення національної безпеки та розвитку України. Усунення корупційних ризиків повинно стати пріоритетним напрямом державної політики, що забезпечить стабільність і стійкість національної системи управління.

Під час війни корупція в секторі оборони стає основним джерелом незаконних збагачень і порушень. Фінансові потоки, призначені для потреб оборони та безпеки країни, часто піддаються маніпуляціям і використовуються для особистого збагачення високопосадовців та інших осіб. Це призводить до значного зниження ефективності оборонних програм, порушення готовності військ і недостатнього забезпечення військових підрозділів необхідними ресурсами.

Керівник Департаменту антикорупційної політики НАЗК Д. Калмиков зауважив, що в Україні є два загальнодержавні документи, які визначають антикорупційну політику – Антикорупційна стратегія до 2025 року та Державна антикорупційна програма на її виконання [13].

Аби зменшити рівень корупції в Україні, затверджено Державну антикорупційну програму України (далі – ДАП), ухвалену урядом 04.03.2023 р. Документ передбачає вирішення 73 проблем, досягнення 271 очікуваних стратегічних результатів і виконання 1187 заходів. Виконавцями програми є 109 органів влади, установ і організацій. У ДАП передбачено комплексні зміни в 15 сферах, де є високий рівень корупційних ризиків. Прогрес виконання заходів на 20.05.2024 р. становить 24,5% [6]. Понад 75% усіх запланованих заходів ДАП припадає на десять органів виконавчої влади: НАЗК, Міністерство економіки, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство оборони, Міністерство освіти і науки, Міністерство юстиції, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури, Міністерство цифрової трансформації, Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство фінансів України [13].

Ключові цілі ДАП на 2023-2025 рр.:

- забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх державних органів та органів місцевого самоврядування;
- досягнення значного прогресу в запобіганні та протидії корупції;
- забезпечення належного процесу післявоєнного відновлення України.

Інструментом публічності виконання заходів ДАП є інформаційна система моніторингу реалізації антикорупційної політики [14].

Сучасні реалії доводять, що такі сфери, як оборонна та економічна, вирізняються найчастішими проявами корупційних дій, а тому доречними будуть заходи, які дадуть змогу вдосконалити антикорупційну політику. Серед таких можна виокремити посилення антикорупційного контролю над державними закупівлями через залучення

незалежних аудиторів. Це є значним потенціалом для покращення ситуації з корупцією в Україні, особливо в оборонній сфері, позаяк сприятиме посиленню прозорості та підзвітності. Незалежні аудитори зможуть проводити об'єктивний аналіз процесів закупівель, що мінімізує ризик необґрунтованих витрат і завищення цін. Прозорі процедури дають громадськості та наглядовим органам змогу легко відстежувати бюджетні витрати, що знижує можливість приховування корупційних схем. Розкриття результатів аудиту для широкої аудиторії створює підзвітність перед суспільством і міжнародними партнерами, що сприяє підвищенню довіри до держави.

Також це допоможе уникнути неефективного розподілу ресурсів, зокрема в оборонній галузі. Оскільки ця галузь потребує чіткого розподілу ресурсів для забезпечення ефективної і безперебійної роботи військових структур. Незалежні аудитори, залучені з боку західних партнерів-донорів великих фінансових потоків, допоможуть уникнути ситуацій, коли кошти витрачаються неефективно чи направляються на фіктивні контракти, тим самим спрямовуючи ресурси на реальні потреби армії. Нагляд за великими оборонними контрактами дає змогу уникнути збитків, що знижує загальний рівень корупційних втрат у галузі. Незалежні аудитори здатні знизити ризики політичного впливу та лобіювання у процесах державних закупівель. Це знижує можливість маніпуляцій, коли посадові особи використовують свої повноваження для особистого збагачення або на користь певних підприємців.

Впровадження незалежного аудиту у сфері державних закупівель та в оборонній сфері підвищує довіру міжнародних партнерів, які підтримують Україну. Прозорість витрат і боротьба з корупцією є важливими умовами для надання зовнішньої допомоги та інвестицій.

Проведення реального, незалежного та неупередженого аудиту в Україні може бути складним завданням через корупційні ризики, впливові групи інтересів та політичну нестабільність. Водночас, як нам видається, співпраця з міжнародними антикорупційними організаціями, проведення аудитів та отримання рекомендацій щодо запровадження антикорупційних практик сприятиме формуванню дієвої антикорупційної політики в органах державної влади в Україні.

Використання цифрових технологій (включно з можливістю посилення контролю за публічними витратами) для мінімізації людського чинника – інший напрям удосконалення антикорупційної політики. На останок додамо, що ефективна протидія корупції в суспільстві неможлива без забезпечення реальної прозорості та інформаційної відкритості влади. Діяльність державних структур та їхніх посадових осіб має стати максимально прозорою і зрозумілою для громадян України.

Висновки. Досвід боротьби з корупцією (як вітчизняний, так і світовий) засвідчує, що знищити її повністю як соціальне явище неможливо. Реальною метою антикорупційної політики можуть бути зменшення рівня та локалізація корупції в суспільстві,

зміна її характеру, обмеження її впливу на соціально-політичні та економічні процеси. Дослідження антикорупційної політики свідчить, що ефективна протидія корупції потребує інтегрованого підходу, який містить інституційні, економічні та соціально-психологічні заходи.

Особливу увагу слід приділяти реформуванню критично важливих секторів, таких як оборона, фінанси та державні закупівлі, де зберігається високий рівень корупційних ризиків. Незалежний аудит, цифровізація процесів і посилення громадського контролю є ефективними засобами зниження корупції в цих сферах.

Хоча Україна досягла певного прогресу в боротьбі з корупцією, як свідчать показники індексу сприйняття корупції, виклики все ще залишаються значними. Для успішного подолання корупції необхідні подальші зусилля зі зміцнення антикорупційної інфраструктури, залучення громадськості та міжнародної підтримки. Підвищення ефективності антикорупційної політики є ключовою умовою для відновлення довіри до влади, забезпечення національної безпеки та сталого розвитку України в післявоєнний період. Антикорупційна політика має бути систематизованою, послідовною та спрямованою на забезпечення довгострокових позитивних змін у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Горбулін В. П., Качинський А. Б. *Засади національної безпеки України*. Київ: Інтертехнологія, 2009. 272 с.
2. Власюк О. С. *Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики*. Київ: НІСД, 2016. 528 с.
3. Резнікова О. *Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища*: монографія. Київ: НІСД, 2022. 532 с.
4. Антонова Л. В., Абдуллаєв В. А. Корупція як чинник загрози національній безпеці. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2021. № 12. С. 336-355. DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2021.12.02>
5. *Implementation Plan on Security and Defence*. Brussels: Council of the European Union, 2016. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/22460/eugs-implementation-plan-st14392en16.pdf>
6. Аналіз загроз національній безпеці у сфері внутрішньої політики. *Національний інститут стратегічних досліджень*: сайт. 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/ad_analiz-zagroz_14072023.pdf
7. Бондаренко О. С. Корупційні прояви в оборонному секторі в умовах воєнного стану та післявоєнний період: характеристика та заходи нівелювання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.59>
8. Лазаренко С. Ж., Бабенко К. А. Базові принципи та елементи антикорупційної політики в Україні. *Шостий апеляційний адміністративний суд*: сайт. [н. д.] URL: <https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/558-bazovi-printsipi-ta-elementi-antikorupsiynoji-politiki-v-ukrajini.html>
9. Франчук В. Наукові концепції розуміння корупції та їх реалізація в Законі України «Про запобігання корупції». *Вісник Львівського університету. Серія юридична: збірник*. 2020. Вип. 71. С. 100-107. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2020.71.100>
10. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки. *Національне агентство з питань запобігання корупції*: сайт. 2022. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykorupsiynna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>
11. Україна в Індексі сприйняття корупції. *Transparency International Ukraine*: сайт. 2023. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org>
12. Аналіз загроз національній безпеці у сфері внутрішньої політики. *Національний інститут стратегічних досліджень*: сайт. 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/ad_analiz-zagroz_14072023.pdf
13. НАЗК презентувало перші результати виконання Державної антикорупційної програми. *Національне агентство з питань запобігання корупції*: сайт. 2024. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/nazk-prezentovalo-pershi-rezultaty-vykonannya-derzhavnoi-antikorupsiynoi-programy>
14. Інформаційна система моніторингу реалізації державної антикорупційної політики. *Національне агентство з питань запобігання корупції*: сайт. 2024. URL: <https://dap.nazk.gov.ua>

References

1. Horbulin, V. P., & Kachynskyy, A. B. (2009). *Zasady natsional'noyi bezpeky Ukrainy [Principles of National Security of Ukraine]*. Kyiv: Intertechnology. [in Ukrainian].
2. Vlasjuk, O. S. (2016). *Natsional'na bezpeka Ukrainy: evolyutsiya problem vnutrishn'oyi polityky. [National Security of Ukraine: Evolution of Domestic Policy Problems]*. Kyiv: NISS. [in Ukrainian].
3. Reznikova, O. (2022). *Natsional'na stiykist' v umovakh minlyvoho bezpekovoho seredovyshcha. [National Stability in a Changing Security Environment]*. Kyiv: NISS. [in Ukrainian].
4. Antonova, L. V., & Abdullayev, V. A. (2021). *Korupsiya yak chynnyk zahrozy natsional'niy bezpetsi [Corruption as a threat to national security]*. *Publichne upravlinnya ta rehional'nyy rozvytok – Public administration and regional development*, 12, 336-355. DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2021.12.02> [in Ukrainian].
5. *Implementation Plan on Security and Defence* (2016). Brussels: Council of the European Union. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/media/22460/eugs-implementation-plan-st14392en16.pdf>
6. *Analiz zahroz natsional'niy bezpetsi u sferi vnutrishn'oyi polityky [Analysis of threats to national security in the field of domestic policy]* (2023). *National Institute for Strategic Studies*: Website. Retrieved from

https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/ad_analiz-zagroz_14072023.pdf [in Ukrainian].

7. Bondarenko, O. S. (2023). Koruptsiyni proyavy v oboronomu sektori v umovakh voyennoho stanu ta pislyavoyennyi period: kharakterystyka ta zakhody nivelyuvannya [Corruption activities in the defence sector in martial law and the post-war period: characteristics and counteractions].

Analitychno-porivnyal'ne pravoznavstvo – Analytical and Comparative Jurisprudence, 3. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.59> [in Ukrainian].

8. Lazarenko, S. Zh., & Babenko, K. A. [n.d.]. Bazovi pryntsypy ta elementy antykoruptsiynoyi polityky v Ukraini [Basic principles and elements of anti-corruption policy in Ukraine]. *Sixth Administrative Court of Appeal*: Website. Retrieved from <https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/b/558-bazovi-pryntsypy-ta-elementy-antikoruptsiynoyi-polityky-v-ukraini.html> [in Ukrainian].

9. Franchuk, V. (2020). Naukovi kontseptsii rozuminnya koruptsiyi ta yikh realizatsiya v Zakoni Ukrainy «Pro zapobihannya koruptsiyi» [Scientific concepts of understanding corruption and their implementation in the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption»]. In *Visnyk L'vivskoho universytetu. Seriya yurydychna [Bulletin of Lviv University. Legal Series]*: Vol. 71 (pp. 100-107). DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2020.71.100> [in Ukrainian].

10. Antykoruptsiyna stratehiya na 2021-2025 roky [Anti-corruption strategy for 2021-2025] (2022). *National Agency for the Prevention of Corruption*: Website. Retrieved from [https://nazk.gov.ua/wp-](https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsiyna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf)

[content/uploads/2022/08/Antykoruptsiyna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf](https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsiyna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf) [in Ukrainian].

11. Ukraina v Indeksi spryynyattya koruptsiyi [Ukraine in the Corruption Perceptions Index] (2023). *Transparency International Ukraine*: Website. Retrieved from <https://cpi.ti-ukraine.org> [in Ukrainian].

12. Analiz zahroz natsional'niy bezpetsi u sferi vnutrishn'oyi polityky [Analysis of threats to national security in the sphere of domestic policy] (2023). *National Institute for Strategic Studies*: Website. Retrieved from https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/ad_analiz-zagroz_14072023.pdf [in Ukrainian].

13. NAZK prezentovalo pershi rezul'taty vykonannya Derzhavnoyi antykoruptsiynoyi prohramy [NACP presented the first results of the implementation of the State Anti-Corruption Program] (2024). *National Agency for the Prevention of Corruption*: Website. Retrieved from <https://nazk.gov.ua/uk/nazk-prezentovalo-pershi-rezultaty-vykonannya-derzhavnoi-antikoruptsiynoi-programy> [in Ukrainian].

14. Information system for monitoring the implementation of state anti-corruption policy [Information System for Monitoring the Implementation of the State Anti-Corruption Policy] (2024). *National Agency on Corruption Prevention (Ukraine)*: Website. Retrieved from <https://dap.nazk.gov.ua> [in Ukrainian].

Надійшло 30.11.2024 р.

Науково-практичний журнал «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Науково-практичний журнал «Регіональна економіка» – це фахове науково-практичне видання, у якому висвітлюються такі теоретичні та прикладні питання: формування і реалізація державної регіональної політики в Україні, проблеми соціально-економічного життя регіонів, їх територіального розвитку, природокористування та екологічної безпеки, соціальної політики, інноваційної політики, фінансів і банківської справи.

Журнал «Регіональна економіка» включений до Переліку наукових фахових видань України (Наказ МОН України від 7.10.2015 р. №1021).

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази **Index Copernicus**, Польща – з 2012 року.

Сайт журналу: www.re.gov.ua